

BEYDİLİ BOYUNUN AĞIZ ÖZELLİKLERİNE DAİR NOTLAR*

İdris Nebi UYSAL**

Özet

Türkiye Türkçesi ağızları üzerine yapılan çalışmalar büyük bir hacme ulaşmasına rağmen içlerinde bir boyun veya topluluğun ağız özelliklerini belirlemeye yönelik çalışmalar oldukça azdır. Bu durum, Türkiye Türkçesi ağız çalışmaları adına bir eksikliktir. Literatüre bakıldığında konuyla ilgili çalışmaların Avşar, Kınık, Salur ve Çepni boyları üzerinde yoğunlaştığı görülür. Beydili boyuyla ilgili bir çalışma vardır. O da bir türkü derlemesinden ibarettir. Bu yazıda *Arpaçbahşiş Kasabası (Mersin-Erdemli) Boynuinceli Yörükleri Ağızı* adlı yüksek lisans tez projesinden yararlanılarak Beydili boyuna ait olduğu düşünülen bazı ağız özellikleri üzerinde durulacaktır. Bugün Anadolu'nun çeşitli yerlerinde yaşayan Boynuinceliler; Boz-Ulus'un bir parçası olup Beydili boyuna mensuptur. Beydili oymakları günümüzde Ankara, Ağrı, Erzin-can, Karaman, Kırşehir, Mersin gibi şehirlerde yaşamaktadır. Boynu-nceliler ise Kıbrıs, Karaman, Kırşehir, Nevşehir ve Mersin'de gruplar hâlinde bulunmaktadır. Yaşadıkları yerlerden biri Erdemli'nin Arpaç-bahşiş kasabasıdır. Boynuincelilerin sergilediği ağız özelliklerinin on-ların bağlı olduğu Beydili boyunu tamamiyle yansıttığı söylenemez. Ancak bu oymağın, ait olduğu bütünün baskın dil hususiyetlerinden iz-ler taşıması muhtemeldir. Boynuincelilerde yaygın şu özelliklerin Bey-dili ağızının karakteristikleri olabileceği düşünülmektedir: kapalı e sesi

* Bu çalışma, yürütücülüğünü yaptığımız ve Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Komisyonunca desteklenen 03-YL-13 numaralı Arpaçbahşiş Kasabası (Mersin-Erdemli) Boynuinceli Yörükleri Ağızı isimli projeden yararlanılarak hazırlanmıştır.

** Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, uysal.idrisnebi@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7219-0649.

ile damak n'sinin varlığı, ğ-k-η seslerinin dil uyumunu bozma eğilimi, kelime içinde ve sonunda ç>ş, k>h değişmelerinin yaygınlığı, arkaik *ma/me, ok/ök, +kına/+kine* yapılarının işleklığı, duyulan geçmiş zaman için *-IK*'ın kullanılması ve ekte ünsüz erimesine bağlı olarak yaşanan ünlü uzunlukları.

Anahtar Kelimeler: Oğuzlar, Beydili boyu, Boynuinceliler, ağız özellikleri.

REMARKS ON DIALECTICAL CHARACTERISTICS OF BEYDİLİ TRIBE

Abstract

In the face of studies on Turkey Turkish dialects have reached a great volume, there are few studies about determining a clan's or a tribe's dialectical characteristics. This case, is a significant deficiency for dialectology. When the literature is reviewed, it is seen that the studies on the subject are on Avşar, Kınık, Salur and Çepni tribes. There is only one study about Beydili clan, which is a folk song compilation. In this paper, the dialect features thought to belong to the Beydili tribe will be focused on by using the project named *Arpaçbahşiş Town (Mersin-Erdemli) Boynuinceli Nomads Dialect*. Boynuinceliler, who live in various places of Anatolia today, is a part of Boz-Ulus and member of Beydili clan. Tribes affiliated to Beydili, today live in cities as Ankara, Ağrı, Erzincan, Karaman, Kırşehir, Mersin. Boynuinceli nomads on the other hand set in groups in Cyprus, Karaman, Kırşehir, Nevşehir and Mersin. One of the places where one of these troops lives is Arpaçbahşiş small town of Erdemli. It cannot be said that dialectical characteristics of Boynuinceliler reflects exactly their appertained Beydili clan. However, it is likely that this clan bears traces of dominant linguistic specialties of the entire tribe appertained. Therefore, those widespread characteristics in Boynuinceliler are thought to be the characteristics of Beydili dialect: existence of closed *e* vowel and nasal *n*, ğ-k-η vowels tendency to break linguistic harmony, prevalence of ç>ş and k>h alterations inside and at the end of word, practicality of archaic *ma/me, ok/ök, +kına/+kine*, use of *-IK* as suffix for reported past tense and vowel length due to consonant drop of this suffix.

Keywords: Oghuzs, Beydili tribe, Boynuinceliler, dialectical characteristics.

Giriş

Türk dili araştırmalarında ağız çalışmaları önemli bir yer tutar. Kaynak kişilerden derlenmiş metin, kelime veya sözlerin incelenmesi yahut listelenmesiyle yapılan bu çalışmaların genellikle diyalektolojik iki amacı vardır: belli yerleşim bölgelerine veya topluluklara özgü konuşma biçimlerini tespit etmek,

sözü edilen yerlere yahut zümrelere ait söz varlığı unsurlarını bir araya getirip kayıt altına almak. Oysa sahadan uzun uğraşlar sonunda derlenen malzemelerle gerçekleştirilen bu çalışmaların ağız bilimi alanına sunacağı veriler bunlardan daha çoktur. Türk dili tarihinde ilk örneği Maksimov (1867) tarafından verilen ağız araştırmaları bugün sayıca büyük bir hacme ulaşmasına rağmen, söz konusu alanda bir boyun veya ona bağlı bir zümrenin ağız özelliklerini belirlemeye yönelik çalışmaların ihmal edildiği, bu amaçla gerçekleştirilenlerin de mevcut zengin birikimin içinde hayli az olduğu görülmektedir¹. Bu durum, kimi araştırmacılar (Korkmaz, 1976; Gülsevin, 2010 gibi) tarafından da dile getirildiği üzere Türkiye Türkçesi ağız çalışmaları adına önemli bir eksiklik olup alanda araştırılmayı bekleyen konuların başında gelmektedir. Ağız bilimi alanındaki gayretleriyle bilinen Korkmaz (2009a, s. 470) meselenin önemini “Ağızlar üzerine yapılan derleme ve inceleme çalışmalarının hayli ilerlediği bir dönemde bundan sonra yapılacak olan, ağız-etnik yapı ilişkisini ele alan çalışmalara yönelmektir.” şeklinde dile getirmekte ve yeni çalışmalar için yön göstermektedir.

12 Temmuz 1932 tarihinde kurulan Türk Dil Kurumunun bir plan ve program çerçevesinde yürüttüğü söz derleme faaliyetleriyle ilk adımı atılan², ardından Ahmet Caferoğlu’nun çabalarıyla yerli bir kimlik kazanan ağız araştırmalarında etnik yapı-ağız ilişkisine değinen isimlerin başında Zeynep Korkmaz gelir. Kâşgarlı Mahmud’un, çağındaki Türk boylarının konuşma biçimleri hakkında verdiği bilgilerden yola çıkan Korkmaz (1971); arşiv belgeleri, yazılı kaynaklar, saha çalışmaları ve yer adlarından elde ettiği veriler ışığında Kınık, Avşar, Salur boylarının ağız özelliklerini belirlemiştir. Bu tespitler, hâlen alanda önemini ve ilk olma özelliğini korumaktadır. Bu konuda sonraki yıllarda birtakım çalışmalar yapılmışsa da Türkiye diyalektolojisinde gerek Oğuz boylarını gerekse Oğuz dışı Türk gruplarını esas alan ağız incelemelerinin yeterli düzeye ulaştığını söylemek zordur. Oğuz boylarının ağız özellikleri

¹ Anadolu, Oğuzlar başat olmak üzere farklı dönemlerde Kıpçak, Çiğil, Nogay gibi birçok Türk boyunun gelip yerleştiği bir coğrafyadır. Türkiye Türkçesi ağızlarının temelinde de Oğuzcaya dayalı ağızlar vardır (Karahan, 1996, s. 1). Ancak çeşitli nedenlere bağlı olarak Anadolu’da muhtelif zamanlarda yaşanan demografik hareketler, bu coğrafyadaki etnik yapıyı ciddi anlamda etkilemiş; iskân politikası, ayaklanmalar, göçler sonunda ülkede yeni siyasi teşekküller ve aşiretler meydana gelmiştir. Bu durum, Gülsevin’in (2010, s. 140 ve 150) de ifade ettiği üzere Türkiye Türkçesi ağızlarında etnik belirlemeler yapmayı oldukça zorlaştırmıştır. Anadolu nüfus hareketlerinin ağızların oluşması ve incelenmesine etkileri konusunda Özkan’ın (2009) çalışmasına müracaat edilebilir.

² Türkiye’de halk ağzındaki sözcüklerin derlenmesine yönelik düşünceler, ilk kez dilde sadeleşme tartışmalarının yaşandığı XIX. asrın son çeyreğinde gündeme gelmiştir. O dönemde Maarif Nezaretinin Sultan II. Abdülhamit’in iradesiyle böyle bir çalışmayı başlattığı bilinmektedir (Levend, 1972, s. 145-147). Fakat bugün elimizde çalışmanın akıbeti hakkında malumat yoktur.

üzerine yapılan çalışmaların çoğu, Avşar (bk. Kılıç, 1991; Gülensoy ve Alkaya, 2011, s. 322) ve Çepni (bk. Brendemoen, 1996, s. 211-223; Mutlu, 2009a ve 2009b; Gülsevin, 2010; Şimşek Umaç, 2011; Erten, 2020 gibi) ağızları üzerinedir³. Bu yazının konusunu teşkil eden Beydili boyuyla ilgili olarak, tespit edilebildiği kadarıyla, sadece bir çalışma vardır. O da bir türkü derlemesinden ibarettir (bk. Gülensoy ve Alkaya, 2011, s. 41 ve 322). Tez projesi kapsamında Arpaçbahşiş Kasabası Boynuinceli Yörüklerinden derlenen malzeme, Beydili boyu ağızları ile ilgili kimi dikkatlere ulaşmaya imkân vermektedir.

Beydili Boyu ve Boynuinceliler

Bugün “Beydili” şeklinde kullanımı yaygın olan ve ülkemizde “Badılı, Badıllı, Badi, Baldılı, Baldıllı, Bedili, Beydili, Beydilli, Beytil” (Gülensoy, 2015, s. 615; Erol, 2019, s. 216) gibi şekilleriyle ondan⁴ fazla köyün yahut beldenin⁵ adında, kişilerin soy isimlerinde, lakaplarında hatırası yaşayan Beydili (<Beg-tili), 24 Oğuz boyundan birinin adıdır⁶. İsim, Oğuzların Bozok kolunu teşkil eden Yıldızhan’ın dört oğlundan birine dayanmaktadır. Adı ilk kez *Dîvânu Lugâti t-Türk*’te zikredilen ve Kâşgarlı Mahmud tarafından “Oğuz boylarının yedincisi” (bk. Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 27) olarak takdim edilen Beydili; Selçuklu Devleti’nin kuruluşuna katkı sağlamış, kendisine bağlı birçok aşiretle Anadolu’nun ve civar bölgelerin fethine iştirak ederek bu toprakların Türk kimliği kazanmasında etkin rol oynamıştır (Halaçoğlu, 1992, s. 56). Adı geçen boy, Reşîdüddin’in tespitiyle Oğuzlardan padişah çıkaran az sayıdaki boydan biridir (Sümer, 1999). Tarihte Suriye’den İran’a geçerek Safevi Devleti’nin kuruluşuna katkı veren ve o coğrafyayı da yurt tutan Beydili’ne bağlı gruplar bugün Adana, Adıyaman, Afyon, Ağrı, Ankara, Antakya, Aydın, Çankırı, Çorum, Denizli, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Gümüşhane, Iğdır, Isparta, Karabük, Karaman, Kars, Kırşehir, Malatya, Maraş, Mardin, Mersin, Muğla, Niğde, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Yozgat gibi şehirlerde toplu veya dağınık hâlde yaşamaktadır (bk. Halaçoğlu, 2012, s. 100; Tok, 2015, s. 624-625).

³ Çepniler, gizli dil içerikli bazı çalışmalara da konu olmuştur (bk. Caferoğlu, 1954; Kaymaz, 2003; Sevinçli, 2009 gibi).

⁴ Beydili isminin Türkiye’deki yer adlarında kullanımı, muhtelif nedenlere bağlı olarak XVI. asırdan günümüze %56,5 oranında azalmıştır (bk. Sümer, 1999, s. 301; Kütükoğlu, 2012, s. 150).

⁵ Develi (2015, s. 11), 2015 yılında düzenlenen *Oğuzlar: Dilleri, Tarihleri ve Kültürleri* isimli 5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu’nun açış konuşmasında Anadolu’daki etnonim adları arasında yer alan “Heydeli”nin de Beydili ile ilişkili olduğunu söyler. Develi; konuşmasında Alka-evli, Kayı ve Yıva boylarına ilişkin yer adlarını yeniden değerlendirmeyi gerektirecek ilginç bilgiler de aktarır.

⁶ Beydili boyu, iskâm ve teşekkülleri hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Halaçoğlu, 1992, s. 56-57; Sümer, 1999, s. 301-313, Şahin, 2006, s. 135-138.

Boynuinceliler Boz-Ulus'a bağlı konargöçer teşekküllerden biridir⁷. Sümer'e (1999, s. 309) göre adı geçen topluluk, Kuzey Suriye'de yaşayan ana Beydili boyundan ayrılmış bir oymaktır. Bu bilgiden yola çıkıldığında Boz-Ulus'a bağlı bir teşekkül olan ve bugün Anadolu'nun muhtelif yerlerinde varlığını sürdüren Boynuinceli aşiretinin Oğuzların Beydili boyundan geldiği anlaşılmaktadır. Karaman, Kırşehir ve Mersin vilayetleri topluluğun yoğun olarak yaşadığı yerlerdir. Bununla birlikte adı geçen oymağın mensuplarını Adana, Aksaray, Çorum, Kayseri, Kıbrıs, Konya, Maraş ve Nevşehir'de dağınık gruplar hâlinde bulmak mümkündür (bk. Türkay, 1975, s. 251; Özden, 2014, s. 17). Hâlen bu Yörük taifesinin ikamet ettiği yerlerden biri Erdemli'nin Arpaçbaşı kasabasıdır. Anadolu'da önce Nevşehir'e iskâna zorlanan Arpaçbaşı Boynuincelileri, daha sonra kendilerine yurt olarak Karaman'ı seçmiştir. Burada da fazla kalamayan topluluk; önce Mersin'in Silifke ilçesine geçmiş, bir süre sonra oradan da ayrılarak Mersin'in bir başka ilçesi olan Erdemli'ye yerleşmek durumunda kalmıştır. Bu göçlerin topluca gerçekleşen bir gidiş olmadığı, daha önce yerleşilen merkezlerde bakiyelerinin kaldığı, böylece farklı yörelerde dağınık hâlde yaşayan grupların meydana geldiği muhakkaktır. Geçim kaynakları tarım ve hayvancılık olan bu kişiler; kıyı sahile yakın yerlerde, sıcak yaz günlerini ise ilçenin Avgadı, Sorgun gibi yaylalarında geçirmektedir.

Daha Önce Yapılan Çalışmalar

Türk boyları arasındaki diyalektolojik ayrılıkları dile getiren ilk isim, ortaya koyduğu şaheserle birçok ilke imza atan Kâşgarlı Mahmud olmuştur. Eserinde Türkleri 20, Oğuzları 22 boy olarak takdim eden ve yaşadıkları yerlerin haritasını paylaşan Kâşgarlı (bk. Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 10-11), bu toplulukların ağız özellikleri hakkında kısa bilgiler verir. *Dîvânü Lugâti't-Türk* müellifi, sözlüğünün ilerleyen bölümlerinde Oğuz, Kıpçak, Karluk, Çiğil, Yağma başta olmak üzere adını zikrettiği Türk boylarının konuşma diline ait verdiği bilgileri örneklerle zenginleştirir. Fakat Türkçenin ilk sözlüğünün yazarı, Oğuzları teşkil eden boyların diyalektolojik durumu hakkında tek tek bilgi vermez. Kâşgarlı'nın buradaki açıklamaları, içinde Beydili'nin de yer aldığı 24 boyu bulunduran Oğuz üst kimliğinin genel dil özellikleri üzerinedir.

Beydili hakkında bugüne kadar yapılan müstakil çalışma sayısı hayli az olup eldekilerin tamamı boyun tarihi, nüfusu, Anadolu ve civar bölgelerdeki (özellikle Suriye) iskânı üzerinedir. Çalışmalarının temelini Osmanlı arşivleri üzerine kuran Altınay (1989), Halaçoğlu (1991), Gündüz (1997), Sümer (1999) gibi tarihçilerin ortaya koyduğu genel başvuru kaynaklarının yanı sıra

⁷ Ayrıntılı bilgi için bk. Altınay, 1989, s. 67-69; Korkmaz, 1994, s. 24; Gündüz, 1997, s. 149; Sümer, 1999, s. 437.

Beydili boyuna münhasır yayınlar (bk. Baydil, 2010 ve Silsüpür, 2019) da aynı konu çerçevesinde hazırlanmış olup bu eserlerde boyun diyalektolojik durumuna ilişkin herhangi bir veri bulunmamaktadır⁸. Bu durum, Beydili boyu hakkında tamamlanan lisansüstü tezler için de söz konusudur.

Beydili boyunu ele alan, tarih ve halk bilimi ana bilim dallarında hazırlanmış dört lisansüstü tez tespit edilmiştir. Tarih muhtevalı tezlerden ilki (bk. Şanda, 2017a); Beydili boyunun menşesi, geçmişi, Oğuz boyları içindeki yeri, Anadolu ve diğer coğrafyalardaki iskânı üzerinedir. Şanda'nın (2017b) "Geçmişten Günümüze Beydili Aşireti" adlı makalesi de tezinden istifade edilerek üretilmiştir. Konusu Beydili olan diğer tarih tezi ise daha dar bir alanda yapılmıştır. Araştırmacı çalışmasında Gaziantep'te iskân edilen Beydili aşireti mensuplarını ele almış, aşiretin geçmişi ve gelenekleri hakkında bilgiler vermiştir (bk. Çebiş, 2019). Halk bilimi alanında yapılan tezlerden ilki (bk. Ulusoy Yılmaz, 2014), Sivas'ın Hafik ilçesine bağlı Beydili köyündeki müzik pratikleri üzerine hazırlanmıştır. Diğeri doktora tezi olup (bk. Ayan, 2015) Ankara'nın Nallıhan ilçesinin bir köyü olan Beydili'deki somut olmayan kültürel miras ürünlerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Beydili boyunun bir teşekkülü olan Boynuinceli aşireti hakkındaki müstakil çalışmalar ise iki yüksek lisans tezi ile iki makale ve bildiriden ibarettir. Tamamlanan tezlerin ikisi de Arpaçbaşış'te yaşayan Boynuinceli Yörükleri üzerinedir. İlki aşiretin sosyokültürel yapısı (bk. Demir, 2006), diğeri ise ağız hususiyetleri hakkındadır (bk. Özden, 2014). Makalelerden biri oymağın 1830-1845 yıllarında nüfus defterlerine yansıyan demografik durumuna (bk. Aygün, 2018), diğeri ise menşesi ve iskânına dair bilgiler içermektedir (bk. Memişoğlu, 1996). Söz konusu bildiride ise Arpaçbaşış kasabasında yaşayan Boynuinceli taifesinin yemek kültürü üzerinde durulmuştur (bk. Bektarım vd., 2019).

Boynuinceli Yörüklerinin Ağız Özellikleri

Erdemli'nin Arpaçbaşış kasabasında yaşayan Boynuinceli Yörüklerinin yaygın ağız özellikleri şunlardır⁹:

⁸ Sınırlı da olsa bazı ağız monografilerinde ve incelemelerinde Beydili boyuna ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Mesela Erol'da (2019) Isparta'nın Sütçüler ilçesindeki Beydili köyünden derlenmiş 3 metin, Koraş'ta (1992) Karaman il merkezine bağlı aynı adı taşıyan köyden derlenmiş 1 metin ve Demir'de (2013), Ankara'nın Nallıhan ilçesine bağlı Beydili köyünden kayıt altına alınmış 1 metin vardır. Uysal'ın (2011) çalışmasında aynı isimli köyden yazıya geçirilmiş kelimeler bulunurken Yıldırım'ın (2002) incelemesinde Beydili boyunun diyalektolojik durumuna dair bazı bilgilere de ulaşılabilmektedir.

⁹ Ayrıntılı bilgi için bk. Özden, 2014.

1. Örnekleri tarihî metinlerden itibaren takip edilebilen “kapalı e” (é) sesi, bu toplulukta belirli sözcüklerde duyulmaktadır: *géce*, *vér-* gibi. Bununla birlikte sesin bulunduğu kelimelerin “i” ile söylendiği de anlaşılmaktadır.

2. Türkçe sözcüklerde iç seste “ğ, k, ı, r, y” ünsüzlerinin düşmesi veya erimesi yaygındır. Bu hadise, uzun ünlülerin oluşmasına yol açmaktadır: *ōlan* “oğlan”, *gelecēdi* “gelecekti”, *onūla* “onunla”, *galīsa* “kalırsa”, *nēse* “neyse” gibi.

3. Dil uyumu sağlamdır. Yazı dilinde uyuma girmeyen ekler bu ağızda uyuma girmiş, ünlü dizilişi Türkçenin ses yapısına uymayan birçok alıntı sözcük, ek veya gramer unsuru, ilerleyici veya gerileyici benzeşme yoluyla uyumlu hâle gelmiştir: *aldılarısa* “aldılar ise”, *çocūylan* “çocuğu ile”, *ğızıķana* “kız iken”, *ortadaķı* “ortadaki”; *evlet* “evlat”, *cūzden* “cüzdan”, *lire* “lira”, *sere* “sera” gibi. Uyuma giren gramer yapılarından biri de tezlilik fiilidir: *fıttırırır- mış* “fıttırırvermiş” gibi.

4. Dil uyumunda tespit edilen sağlamlığa karşın bünyesinde “ö, ü” ünlüleri bulunan kelimelerde “ğ, k, ı” seslerinin etkisiyle uyum bozulabilmektedir: *gözleme* “gözleme”, *kūtük* “kütük”, *ōñünde* “önünde” gibi. Bu hadise Orta Anadolu ve Çukurova ağızları başta olmak üzere bazı bölge ağızlarında belirgindir (bk. Karahan, 1996, s. 118-119). Söz konusu durum, Boynuinceli ağzında “ı” ünlüsünü içine alacak şekilde genişlemiştir: *emmiñile* “emmin ile”, *evinđen* “evinden”, *yeñiden* “yeniden” gibi.

5. İlerleyici ünlü benzeşmesinin bu ağızdaki örnekleri (*şofor* “şoför”, *tedevi* “tedavi” vb.) gerileyici benzeşmeye (*talaş* “telaş” gibi) nazaran çoktur.

6. Dudak uyumu kuvvetlidir: *hamur* “hamur”, *toruslar* “Toroslar”, *yavru* “yavru” gibi.

7. Ünlü değişmesi olarak “a>e, e>i, ö>ó, u>ı, ü>ú” değişmeleri yaygındır: *nem* “nam<nām”, *tenike* “teneke”, *örterin* “örterim”, *tapı* “tapu”, *güzün* “güzün” gibi.

8. Ünlü türemesi iç seste daha çok görülmektedir: *apartıman* “apartman”, *soñura* “sonra” gibi. Bu hadise ön seste “ı, r” ünsüzlerinin bulunduğu sözcüklerde yaşanırken, son seste “-ken” zarf-fiil ekini almış sözcüklerde görülmektedir: *ilimon* “limon”, *urum* “Rum”; *gırerkene* “gırerken”, *ğızıķana* “kız iken” gibi.

9. Damak n’si (ı) korunmuştur: *baña* “bana”, *onuñ* “onun”; *biñ* “bin”, *deñiz* “deniz” gibi.

10. Ünsüzler arasında tonlulaşma ve süreklileşme türündeki değişmeler baskındır. Kelime içinde ve sonunda “k>ğ” sızıcılaşması, kelime başında “k>ğ, k>g, t>d” tonlulaşması ve “k>h” değişmesi, iç seste “ç>ş” süreklileş-

mesi ve son seste “z>s” tonsuzlaşması yaygındır: *oĥumuş* “okumuş”, *ġasım* “kasım”, *ġişi* “kişi”, *depe* “tepe”, *haç* “kaç”, *ġeşdik* “geçtik”, *otus* “otuz” gibi.

11. Ön seste “h, y”, iç seste “l”, son seste ise “h, n, r” düşmeleri yaygındır: *eybeye* “heybeye”, *örelerde* “yörelerde”; *osun* “olsun”, *ġakdı* “kalktı”; *inşallā* “inşallah”, *ġencike* “gençken”, *sökülü* “sökülür” gibi. Boynuinceli ağızda vurgu sebebiyle “k” sesinin düşürüldüğü örneklere de rastlanmıştır: *yo* “yok”, *ço* “çok” gibi.

12. Ünsüz ikizleşmeleri örnekleri arasında “-nn-, -şş-” biçimleri yaygındır: *aşşa* “aşağı”, *yanna* “yana” gibi.

13. Göçüşme, içinde “r” sesi bulunan sözcüklerde yoğunlaşmaktadır: *orbuĥ* “obruk”, *tercibe* “tecrübe” gibi.

14. Eski Türkçe “kına, kine¹⁰; ma, me; oĥ, öĥ” edatları, bu ağızda sıkça duyulmaktadır: *demiş kine* “demiş ki”, *ġayFeye varıncaĥ* “kahveye varınca”, *ondan soġrama* “ondan sonra” gibi.

15. Yazı dilinde kullanılmayan fakat ağızlarda örnekleri yer yer duyulan “-IĶ, -CI” sıfat-fiil ekleri topluluk ağızında vardır: *beşten çıkıĥ çocuklar* “beşten çıkmış çocuklar”, *çevirik bi şey* “çevrilmiş bir şey”, *ġunlacı avrad* “kulunlayacak (doğuracak) kadın”¹¹ gibi. Yazı dilinde *çekiĥi teĥlif, seçici kurul, yanıcı* yahut *uçucu madde* (Korkmaz, 2009b, s. 346) gibi örnekleri görülen “-IcI” sıfat-fiil eki, bu ağızda birtakım örneklere sahiptir: *öġsürdücü şurup* “öksürtücü şurup” gibi.

16. “-ı, -i” zarf-fiil eki hem tek başına hem de tekrar grubu oluşturacak şekilde kullanılmaktadır: *ġüneş ġörmesin déyi* “güneş görmesin diye”, *parlayı parlayı gider* “parlaya parlaya gider” gibi.

17. “-ınca, -ince” zarf-fiil ekleri, “-ıncaĥ, -incāl, -incāz, -incāıza, -incek, -incen, -incēz, -uncalayı, -üncēize” gibi şekilleriyle hayli işlektir: *onlar da alıncaĥ bu yolda çalışmaya başladılar* “onlar da alınca bu yolda çalışmaya başladılar”, *ora varıncāl emmi dedi* “oraya varınca emmi dedi”, *benim olan sese dayanamayıncāz gider* “benim oġlan sese dayanamayınca gider”, *yedi sene çoCū olmayıncāıza bir ot toplamış* “yedi sene çocuġu olmayınca bir ot toplamış”, *gidincek beş ġün müzelifde ġaldım* “gidince beş ġün Müzdelife’de kaldım”, *ġoyununu zehirleycēz déyincen* “koyununu zehirleyeceġiz deyince”, *ġelincēz bana heç seslenmedi* “gelince bana hiç seslenmedi”, *sab_öluncalayı yemāġ ġazanları ġuruldu* “sabah olunca yemek kazanları kuruldu”, *beni böyle ġötürüncēize* “beni böyle götürünce” gibi.

¹⁰ Diġer ikisine göre hayli seyrekir.

¹¹ Türkiye Türkçesi ağızlarındaki diġer örnekler için bk. Akar, 2008.

18. Zamir kökenli teklik birinci şahısta “-m” yerine “-n” kullanılması yaygındır. Çokluk birinci şahıs eki ise “-z” iledir: *alırın* “alırım”, *gidecân* “gideceğim”, *gülmüşüyün* “gülmüşüm”, *isdeyorun* “istiyorum”, *suçluyun* “suçluyum”; *almayız* “almayız”, *éniyoruz* “iniyoruz”, *gazanmıştınız* “kazanmışız”, *gülesecēz* “güreşeceğiz”, *zenginmişiyiz* “zenginmişiz” gibi.

19. Şimdiki zaman çekiminde yazı dilindeki şekiller yaygındır. Bunun yanı sıra ekin arkaik biçimleri (-yorur, -yoru) ile son seste “-r” düşmesiyle oluşmuş “-yo” biçimi de kullanılmaktadır: *bilmeyorurun* “bilmiyorum”, *gonuyoru* “konuyor”; *cinniyon* “çığniyorum”, *sürüyos* “sürüyoruz” gibi. Fakat ekin, düz-ge-niş ve düz-dar ünlülü biçimleriyle karşılaşılmamıştır.

20. Gelecek zaman ekinin birinci şahıs çekimlerinde “ğ (<ğ/k)” sesinin düşmesi, buna bağlı olarak ekte hece kaynaşmasının meydana gelmesi yaygındır: *ben tersuza gédecēn* “ben Tarsus’a gideceğim”, *ben ona bakacān* “ben ona bakacağım”, *neden alacām dedim* “neden alacağım dedim”; *bu evi yapacāz* “bu evi yapacağız”, *verebiliseg vérecēz* “verebilirsek vereceğiz”. Bu durum, aynı yapıdaki sıfat-fiil ekleri için de söz konusudur: *yaTacāmız yerler* “yatacağımız yerler”, *şehid olacāni bildi* “şehit olacağımı bildi” gibi. Ancak bu olay, Kınık boyundan (bk. Korkmaz, 1971, s. 26) farklı olarak fiil kök veya gövdesindeki ünlünün önlük-artlık niteliğine uyacak şekilde gerçekleşmektedir.

21. Duyulan geçmiş zaman eki olarak yazı dilindeki ekin yanında “-ık, -ik, -uğ, -ük” ekleri de kullanılmıştır: *hem çatlayık hem ezilig* “hem çatlamış hem ezilmiş”, *fisdan doñ géyik* “fistan don giymiş”, *çadırlar guruluk* “çadırlar kurulmuş”, *hasTaneye gôtürük* “hastaneye götürmüş” gibi.

Değerlendirme ve Sonuç

Konu olarak bir boyu veya onun kolu durumundaki bir topluluğu ele alan ağız araştırmaları yalnızca, bu ağızların dil hususiyetlerini, bu dil ortamlarında saklı kalmış diyalektolojik ve leksik malzemeleri ortaya çıkarmaz. Ağızların teşekkülünde ve/veya birbirinden farklılaşmasında etnik yapı faktörünün etkisini ortaya koymak, söz konusu çalışmaların ağız bilimi alanına sağlayacağı katkıların başında gelmektedir. Bundan başka Türkiye Türkçesi ağızlarının tasnifine veya herhangi bir yöreye ait alt ağız gruplarının belirlenmesine yönelik çalışmaların tamamı, etnik yapı faktörüyle ilgisi bulunan konulardır. İşte bu nedenlerle bir boyun veyahut ona bağlı bir teşekkülün ağız özelliklerini merkeze alan çalışmaların ivedilikle yapılması, alanın öncelikli konularından biri hâline gelmiştir. Dahası bu, uzmanlarca yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı dile getirilen ağızlar için bir zorunluluk olmuştur.

Arpaçbaşı’te ikamet eden Boynuinceli taifesinin ağızında Oğuz dışı Türk topluluklarına ait bir dil özelliğiyle karşılaşılmamıştır. Bilakis, bu oymakta

yaygın olan özelliklerin genelde Oğuz ağızı, özelde ise Avşar, Kınık, Salur ağızları için de karakteristik olduğu görülmektedir. Kâşgarlı Mahmud'un (bk. Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 12-13), eserinde Oğuzlara özgü olarak bahsettiği özelliklerin tümü Boynuinceli ağızında mevcuttur. Bununla birlikte Beydili boyuna bağlı bir teşekkül olduğu düşünülen Boynuinceli ağızına mahsus ses ve şekil hususiyetlerinden yola çıkılarak Beydili ile Avşar, Kınık, Salur ve Çepni boyları mukayese edildiğinde boylar arası diyalektolojik ilişkiler de ortaya çıkmaktadır:

Korkmaz (1971, s. 26); damak n'sinin varlığını, ön seste yaşanan "k>ğ, k>g" değişikliklerini, şimdiki zaman ekinde yaşanan "r" düşmesini ve görülen geçmiş zaman dışındaki kiplerde birinci şahısta görülen "-n"li biçimleri Kınık boyunun ağız özellikleri arasında sayar. Araştırmacının zikrettiği bu özellikler, Boynuinceli ağızında var olup Beydili ve Kınık boylarını ortak bir zeminde buluşturmaktadır. Korkmaz (1971, s. 28); kelime başında yaşanan "k>ğ, k>g" değişmelerini, "di-, vir-, yir" biçimindeki söyleyişleri, sözcük içinde veya sonunda sporadik olarak görülen "l, r" düşmelerini, iç ve son seste karşılaşılan "k>ğ" değişmesini, "kına, kine"¹² pekiştirme edatı ile "-incek" zarf-fiil eki ve varyantlarının yaygınlığını Avşar ağızının özellikleri olarak gösterir. Bunlar, Beydili ile Avşar ağızlarını birleştiren hususiyetlerdir. Korkmaz (1971, s. 30); Salur ağızında yuvarlak ince ünlüler yanında bulunan "g, ğ, k" ünsüzlerinin yanlarındaki ince yuvarlak ünlüleri kalınlaştırarak yarı kalın ünlüler meydana getirdiğini¹³, çekimli fiillerde birinci şahıs ekinin "-m" olduğunu, gelecek zaman ekinin birinci ve ikinci şahıs çekimlerinde hece kaynaşması ve ünlü uzaması görüldüğünü, şimdiki zaman çekiminde arkaik biçimlerin de duyulduğunu belirtir. Onun bu tespitleri Boynuinceli ağızında bulunmak suretiyle Beydili ve Salur boylarını birleştirmektedir.

Türkolojide ağız özellikleri hakkında birtakım çalışmalar yapılan Oğuz boylarından biri de Çepnilerdir. Bu boyun mensupları, günümüzde Trabzon, Giresun, Ordu, Balıkesir, Manisa, İzmir, Aydın başta olmak üzere Anadolu'nun değişik yerlerinde dağınık hâlde yaşamaktadır. Brendemoen (1996, s. 214) Trabzon'da yaşayan Çepnilerin ağızında kelime başında "k>ğ, k>g", kelime içinde "ç>ş" değişiklikleri ile iç seste "l, r" düşmelerinin yaygın olduğunu söyler. Balıkesir Çepnileri üzerinde yapılan çalışmada ise genel özellik olarak tespit edilenler şunlardır: "ö>ó, ü>ú" şeklindeki yarı kalınlaşmalar, sözcük içinde "k>ğ" sızıcılaşması, "kapalı e" ile "damak n"sinin korunmuş olması, "l, r" ile başlayan sözcüklerde görülen ünlü türemesi, ünlü benzeşmeleri içinde ilerleyici benzeşmenin yaygın oluşu, ön seste "k>ğ, k>g, t>d" ve iç seste

¹² Alkaya (2009, s. 60), bu ekin Kıpçak Türkçesine özgü olduğunu, Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanımının bir Kıpçak yadigarı olduğunu belirtmektedir.

¹³ Araştırmacı, bu özelliğin diğer bazı boylar için de söz konusu olduğunu belirtmektedir.

“ç>ş” değişiklikleri, gelecek zamanın birinci ve ikinci şahıs çekiminde “k/k” seslerinin düşmesi ve buna bağlı olarak ekte hece kaynaşmasının meydana gelmesi (Mutlu, 2009a, s. 485-509). Brendemoen ve Mutlu’nun tespitlerini, Çepni ağızı üzerine yapılan en kapsamlı araştırma niteliğindeki doktora tezinde (bk. Şimşek Umaç, 2011) de bulmak mümkündür.

Kuşkusuz, Boynuincelilerin sergilediği ağız özelliklerinin onların bağlı olduğu Beydili boyunu tamamıyla yansıttığını söylemek mümkün değildir. Ancak bu oymağın mensup olduğu boyun dil hususiyetlerinden bir kısmını taşıdığı muhakkaktır. Bu gerçekten hareketle Boynuincelilerde yaygın olan şu özelliklerin Beydili ağzının karakteristiği olabileceği düşünülmektedir: kapalı *e* sesi ile damak n’sinin varlığı, kalınlık-incelik uyumunun birleşik sözcükleri içine alacak şekilde kuvvetli oluşu, “ğ-ķ-η” seslerinin kalınlık-incelik uyumunu bozma eğilimi göstermesi, sözcük içinde ve sonundaki “ç>ş” ve “ķ>ğ” değişmelerinin yaygın olması, arkaik “ma/me” ve “oķ/ök” edatlarıyla “+ķı-na/+kine” ekinin işlekliliği, duyulan geçmiş zaman eki olarak “-ıķ/-ik” ekinin kullanılması ve bu eklerde ünsüz erimesine bağlı olarak oluşan uzun ünlüler. Yıldırım’ın (2002, s. 148) Doğu Çukurova ağızları hakkında tespitlerde bulunurken “Kuvvetle muhtemel Avşar, Bayat ve Begdili boylarına aittir.” diye bahsettiği özelliklerden bir kısmı Beydili için de söz konusudur. Bunlar “-ıķ/-ik” geçmiş zaman ekinin varlığı, “-IncA / -UncA” zarf-fiil ekinin sonundaki geniş ünlünün darlaşmasıdır.

Bu yazıda dile getirilen tespitler, dar alanda yürütülen bir çalışmanın sonuçlarıdır. Daha genel geçer ve kapsayıcı sonuçlara ulaşabilmek için hem Beydili boyunun hem de Boynuinceli Yörüklerinin etraflıca araştırılması gerekmektedir. Bunun için Beydili ve ona bağlı oymakların (Boynuinceli gibi) ismini taşıyan yahut onların iskân edildiği köy, belde vb. yerlerin öncelikli olarak çalışılması önem arz etmektedir. Eldeki çalışmanın Beydili boyu ve teşekkülleri üzerine yapılacak ağız araştırmaları için bir başlangıç mesabesinde olacağı ve bundan sonraki araştırmalar için bir karşılaştırma imkânı sunacağı düşünülmektedir. Yapılacak yeni çalışmalarla hem Beydili boyunun hem de Boynuinceli Yörüklerinin karakteristikleri belirlenmiş olacaktır.

Kaynakça

- Akar, A. (2008). Türkiye Türkçesi ağızlarında eski bir sıfat-fiil kalıntısı: {-CI}. *Turkish Studies*, 3(3), 1-7.
- Alkaya, E. (2009). Eski Türkçe -qıña ekinin Türk lehçelerinde ve Türkiye Türkçesi ağızlarındaki kullanımı üzerine. *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri* [25-30 Mart 2008, Şanlıurfa] içinde (43-66). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Altınay, A. R. (1989). *Anadolu’da Türk aşiretleri*. İstanbul: Enderun.

- Ayan, T. (2015). *Beydili köyünün (Ankara Nallıhan) somut olmayan kültürel mirası üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aygün, N. (2018). Nüfus defterlerine göre Boynuinceli aşireti (1830-1845). *Belleten*, 295, 899-958.
- Baydil, E. (2010). *Tunalı'dan Beydili'ye*. Ankara: Berikan.
- Bektarım, N. vd., (2019). Mersin Boynuinceli Yörüklerinde yemek kültürü. 3. *Uluslararası Turizmin Geleceği Kongresi: İnovasyon, Girişimcilik ve Sürdürülebilirlik Kongresi Bildiriler Kitabı* [26-28 Eylül 2019, Mersin] içinde (57-64). Mersin Üniversitesi.
- Brendemoen, B. (1996). Trabzon Çepni ağız ve Tepegöz hikâyesinin bir Çepni varyantı. *Uluslararası Türk Dili kongresi*. [26 Eylül-3 Ekim 1988, Ankara] içinde 211-223. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Caferoğlu, A. (1954). Pallacı, Tahtacı ve Çepni dillerine dair. *Türkiyat Mecmuası XI*, 41-57.
- Çebiş, F. (2019). *Gaziantep'te Beydili aşireti*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, K. (2006). *Erdemli'nin Arpaçbaşı kasabasında yaşayan Boynuinceli oymağının sosyo-kültürel yapısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, N. (2013). *Ankara örneğinde ağızların belgelenmesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Develi, H. (2015). Açış konuşmaları. *Oğuzlar: Dilleri, Tarihleri ve Kültürleri*. 5. *Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri* [21-23 Mayıs 2014, Ankara] içinde (11-12). Hacettepe Üniversitesi.
- Ercilasun, A. B. ve Akkoyunlu, Z. (2018). *Kâşgarlı Mahmud Dîvânı Lugâti 't-Türk*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Erol, T. (2019). *Sütçüler ağız*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erten, İ. (2020). *Trabzon Çepni ağız (ses bilgisi-sözlük-metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gülensoy, T. ve Alkaya, E. (2011). *Türkiye Türkçesi ağızları bibliyografyası* (3. bs.). Ankara: Akçağ.
- Gülensoy, T. (2015). Anadolu ve Rumeli'de Oğuz boy ve yer adları üzerine bir değerlendirme. *Oğuzlar: Dilleri, Tarihleri ve Kültürleri*, 5. *Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri* [21-23 Mayıs 2014, Ankara] içinde (613-616). Hacettepe Üniversitesi.
- Gülsevin, G. (2010). Anadolu ağızlarında etnik (boysal) özellikler ve Çepni ağızları üzerine. *Türk Dilleri Araştırmaları*. 20, 139-152.

- Gündüz, T. (1997). *Anadolu'da Türkmen aşiretleri (Bozulus Türkmenleri 1540-1640)*. Ankara: Bilge.
- Halaçoğlu, Y. (1991). *XVIII. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun iskân siyaseti ve aşiretlerin yerleştirilmesi* (2. bs.). Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Halaçoğlu, Y. (1992). Beydili. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam ansiklopedisi* içinde C 6 (56-57).
- Halaçoğlu, Y. (2012). *Türkiye'nin derin kimliği Osmanlı kimliği ve aşiretler* (3. bs.). İstanbul: Babıali Kültür.
- Karahan, L. (1996). *Anadolu ağızlarının sınıflandırılması*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Kaymaz, Z. (2003). *Türkiye'deki gizli diller üzerine bir araştırma*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Kılıç, A. (1991). *Avşar ağızları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koraş, H. (1992). *Karaman ve yöresi ağızları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkmaz, Z. (1971). Anadolu ağızlarının etnik yapı ile ilişkisi sorunu. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 19, 21-32.
- Korkmaz, Z. (1976). Anadolu ağızları üzerindeki araştırmaların bugünkü durumu ve karşılaştığı sorunlar. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 23-24 143-172.
- Korkmaz, Z. (1994). *Neveşehir ve yöresi ağızları*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Korkmaz, Z. (2009a). Türkiye Türkçesi ağızlarında dil özellikleri-etnik yapı bağlantısı ve beklentilerimiz. *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri* [25-30 Mart 2008, Şanlıurfa] içinde (467-473). Ankara: Türk Dil Kurumu
- Korkmaz, Z. (2009b). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi* (3. bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Kütükoğlu, M. S. (2012). Osmanlı'dan günümüze yer adları. *Belleten*, 275, 147-166.
- Levend, A. S. (1972). *Türk dilinde gelişme ve sadeleşme evreleri* (3. bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Maksimov, V. A. (1867). *Opit issledovaniya Tyurkskih dialektov v Hudavendgare i Karamanii*, St. Petersburg.
- Memişoğlu, R. (1996). Boynuinceli Türkmenleri. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 100, 147-167.
- Mutlu, H. K. (2009a). Balıkesir Çepni ağzı. *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri*. [25-30 Mart 2008, Şanlıurfa] içinde (485-509). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Mutlu, H. K. (2009b). Balıkesir Çepnileri ve ağız özellikleri. *Turkish Studies*, 4(3), 1577-1605.

- Özkan, N. (2009). Anadolu'daki nüfus hareketlerinin ağızların oluşmasına ve incelenmesine etkileri. *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri* [25-30 Mart 2008, Şanlıurfa] içinde (541-558). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Özden, H. İ. (2014). *Arpaçbahşiş kasabası (Mersin-Erdemli) Boynuinceli Yörükleri ağızı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sevinçli, E. (2009). Özel/gizli bir dil: Çepni dili. *Journal of Yaşar University*, 4(13), 1923-1949.
- Silsüpür, S. (2019). *Oğuzlar: Beydili boyu ve Cerid oymağı*. Ankara: Sinova.
- Sümer, F. (1999). *Oğuzlar, (Türkmenler)*. Ankara: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Şahin, İ. (2006). *Osmanlı döneminde konar-göçerler*. İstanbul: Eren.
- Şanda, M. N. (2017a). *Beydili aşireti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şanda, M. N. (2017b). Geçmişten günümüze Beydili aşireti. *Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi*, 1(2), 64-75.
- Şimşek Umaç, Z. (2011). *Çepni ağızı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tok, T. (2015). Denizli ve yöresinde Oğuz yerleşimine dair bazı tespitler. *Oğuzlar: Dilleri, Tarihleri ve Kültürler*, 5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri [21-23 Mayıs 2014, Ankara] içinde (617-628). Hacettepe Üniversitesi.
- Türkay, C. (1975). *Başbakanlık Osmanlı arşiv belgelerine göre Osmanlı İmparatorluğu'nda oymak, aşiret ve cemaatler*. İstanbul: Tercüman Kaynak Eserler Serisi.
- Ulusoy Yılmaz, D. (2014). *Kültürel kimlik bağlamında Sivas Hafik Beydili köyü müzik pratikleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Uysal, İ. N. (2011). *Karaman ili ağızları ve Anadolu ağızları arasındaki yeri*. Karaman: Karaman Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
- Yıldırım, F. (2002). Türkiye Türkçesinin ağızları ve etnik yapı: Çukurova ağızları örneği. *Türkbilig*, 2002/4, 136-153.

Extended Summary

Dialect studies have an important place in Turkish language studies. These researches, which are revealed by examining the texts or words compiled from the source persons, have two dialectological purposes: to determine the speech styles specific to certain settlements or communities and to record the vocabulary items specific to any place or group. However, the materials compiled after long efforts from the field can provide more comprehensive data to the field of oral science than these mentioned. The data obtained from these studies; can also be used to determine the role of the ethnicity factor in the formation of dialects, and to classify the dialects belonging to Turkey Turkish or any region.

Even though studies on Turkey Turkish dialects have reached a large volume, there are very few studies on determining the dialect characteristics of a particular tribe or community. This is an important deficiency in terms of oral science. Zeynep Korkmaz comes first among the names who are interested in the ethnic structure-dialect relationship in dialect studies. Korkmaz, who set out with the information conveyed by Kâşgarlı Mahmud, determined the dialect characteristics of Kınık, Avşar and Salur tribes by using the data obtained from archival documents, written sources, field studies and place names. These findings still maintain their importance. Although some studies were carried out in this area later on, it is difficult to say that dialect studies based on both Oghuz tribes and non-Oghuz Turkish groups have reached a sufficient level. Most of the existing studies are on Avşar and Çepni dialects. There is only one study about the Beydili tribe, which constitutes a large branch of the Oghuzs, which consists of a compilation of folk songs.

In this paper, the dialect features thought to belong to the Beydili tribe will be focused on by using the project named *Arpaçbahşiş Town (Mersin-Erdemli) Boynuinceli Nomads Dialect*. Beydili (<Beg-tili), which is widely used today in the form of “Beydili” and has a memory in place names and surnames of people with its forms such as “Badılı, Badıllı, Bedili, Beydili, Beydilli” in our country, is the name of one of the 24 Oghuz tribes. The name is based on one of the four sons of Yıldızhan, the founder of Bozok branch of the Oghuzs. Beydili, whose name is mentioned first in *Dîvânu Lugâti't-Türk* and shown as “the seventh of the Oghuz tribes” by Kâşgarlı Mahmud; contributed to the establishment of the Seljuk State and played an active role in the acquisition of Turkish identity of these lands by participating in the conquest of Anatolia and the surrounding regions with his tribes. Groups belonging to the Beydili clan, which formerly migrated to Iran from Syria and settled there, today live in cities such as Adana, Afyon, Ağrı, Ankara, Aydın, Çorum, Denizli, Erzincan, Gaziantep, Gümüşhane, Karaman, Kars, Kırşehir, Malatya, Maraş, Mardin, Mersin, Muğla, Niğde, Samsun, Şanlıurfa and Yozgat. Boynuince people are one of the nomadic organizations affiliated to Boz-Ulus. This community is a tribe separated from the main Beydili tribe living in North-Syria. Therefore, it is certain that the Boynuinceli tribe, which is an organization affiliated to Boz-Ulus and continues its existence in various parts of Anatolia today, came from the Beydili tribe of the Oghuzs. A dense population of communities is seen in the provinces of Karaman, Kırşehir and Mersin.

Also, it is possible to find the members of the tribe in scattered groups in Adana, Aksaray, Çorum, Kayseri, Cyprus, Konya, Kahramanmaraş and Nevşehir.

One of the areas where this Yörük group resides is the Arpaçbaşı town of Erdemli. Arpaçbaşı Boynuince people, who were first forced to settle in Nevşehir in Anatolia, later chose Karaman as their homeland. Since they could not stay here long, they first moved to Silifke district of Mersin, left there after a while and settled in Erdemli district of Mersin. It cannot be said that the dialect features of the Boynuince's completely reflect the Beydili tribe to which they belong. However, it is certain that this tribe bears traces of the dominant language characteristics of the whole to which it belongs. Based on this fact, it is thought that the following features, which are common in Boynuince people, may be the characteristics of Beydili dialect: presence of *closed e* sound (*é*) and *palatal n* (*ñ*), language harmony being strong enough to include compound words, tendency of *ğ-k-ñ* sounds to disrupt language harmony, prevalence of *ç>ş* and *k>h* changes in and at the end of the word, the functionality of the archaic prepositions *ma/me* and *ok/ök* and the suffix *+kına/+kine, -IK'* as a past tense suffix and the vowel lengths experienced depending on the use of and the consonant melting in this appendix.

No language features belonging to non-Oghuz Turkic communities were encountered in the mouth of the Boynuinceli tribe living in Arpaçbaşı. On the contrary, it is seen that the common features in this tribe are characteristic of the Oghuz dialects in general and the Aşağı, Kınık, and Salur dialects, whose features were determined before. All of the features that Kâşgarlı mentions as unique to the Oghuzs in his work are present in the Boynuinceli dialect. The functions set forth in this paper are the results of a narrow field study. In order to reach more general and inclusive results, both the Beydili tribe and the Boynuinceli nomads should be investigated in detail. For this reason, it is very important to work on places such as villages and towns that bear the names of tribes and tribes, similar to the names of Beydili or Boynuinceli. It is thought that the present study will be a starting point for the dialect studies on the Beydili tribe and its formations. New studies will shed light on the characteristics of the Beydili tribe and the Boynuince people.

